

Kvalitet vazduha u Šapcu je u 2020. godini opao u odnosu na prethodne dve godine, pokazuju podaci Zavoda za javno zdravlje Šabac u koje je BBC imao uvid. Jedan od najvećih problema je čađ, čije su dozvoljene koncentracije u 2018. premašene tokom 18 dana, sledeće godine tokom 56, a u 2020. tokom čak 180 dana. Smog, miris čađi i neprozirna bela mrena koja prekriva nebo već godinama nisu redak prizor u gradovima od severa do juga Srbije - zemlje koja u međunarodnim izveštajima o kvalitetu vazduha ima neslavni status crne tačke u Evropi.

Iako vazduh u Šapcu - gradu sa skoro 54.000 stanovnika i dve industrijske zone od kojih je severozapadna najveća uz Srbiji - ni prethodnih godina nije bio izuzetak među mestima koji imaju problem sa aerozagađenjem, meštani su ove zime posebno zabrinuti za kvalitet vazduha koji, kako kažu, „ima boju“ i miris „nečega kiselog“.

Zašto je vazduh u Šapcu zagađen?

U proteklih šest godina, Šabac je doživeo veliki privredni razvoj - broj kompanija u gradu je između 2013. i 2020. porastao sa 796 na 1.100 - gde se ubraja i nekoliko novih fabrika - što je gradu donelo više od deset hiljada novih radnih mesta. Samo u 2019. godini otvoreno je 14 novih fabrika. Pored toga, nekoliko fabrika je otvorilo nove pogone, među kojima je i najveći proizvođača keramičkih pločica u Srbiji - Zorka Keramika. Industrijska zona u gradu formirana je posle Prvog svetskog rata, tada na nekoliko kilometara od grada.

U međuvremenu, grad se proširio, pa se, danas zvanično najveća industrijska zona u Srbiji, vremenom ušuškala među stambena naselja. Tako je industrijska četvrt koja hrani grad postala „problem za Šabac“, smatraju iz lokalnog ogranka ekološke organizacije Eko straža. „Smatramo da gradski Zavod treba da izmeni mrežu mernih stanica, jer se stanice nalaze u zavučanim mestima u gradu i ne registruju zagađenje na najbolji mogući način“, ističe Dejan Pavlović iz nevladine organizacije Evropski ekološki centar.

Šapčanke, koje su sredinom februara održale protest zbog aerozagađenja, glavnog krivca za ovakvu situaciju vide u fabrici veštačkih đubriva Elikzir Zorka, jedne od najvećih u gradu. Oči im posebno bode fabrički dimnjak iz kojeg, kako tvrde, „svakodnevno kulja veliki dim“. Iz fabrike Elikzir Zorka, međutim, ističu da nije bilo prekoračenja emisija štetnih materija na godišnjem nivou, sa izuzetkom „retkih i kratkotrajnih“ dnevnih prekoračenja. Kažu i da „nisu prekoračili“ ni propisani obim proizvodnje. Nadležna inspekcija Ministarstva zaštite životne sredine nije odgovorila na pitanja BBC-ja o rezultatima nadzora nad radom ove kompanije.

Šta kažu iz fabrike?

Iako u merenjima koja akreditovane laboratorije vrše dvaput godišnje nije bilo prekoračenja emisije štetnih materija u vazduh, iz Elikzira ističu da su već i sami prepoznali potrebu za

dodatnim filterima. Dnevna merenja koje sami vrše pokazala su da ima odstupanja na dnevnom nivou, koja su „retka i kratkotrajna”, navodi se u pisanom odgovoru na pitanja BBC-ja.

„U toku je izrada dva skrubera-filtera velikog kapaciteta za ispiranje i prečišćavanje gasova”.

Ovi filteri se „koriste za pranje gasova, čime se smanjuje koncentracija amonijaka, fluorovofonika, hlorovodonika i praškastih materija,” pre ispuštanja u vazduh kroz fabrički dimnjak, objašnjavaju iz Elik্সira. Fabrika već ima sedam ugrađenih skruber-filtera za prečišćavanje vazduha, kao i šest vrećastih filtera koji „zadržavaju praškaste materije”.

Pored toga, Elik্সir primenjuje dodatnu tehnologiju u kojoj se gas ciklon koristi za uklanjanje praškastih materija. Ističu da propisani obim proizvodnje od maksimalnih 300.000 tona nisu prekoračili nijednom tokom protekle tri godine, od kada se građani žale na pojačano zagađenje u gradu.

Kakav vazduh dišu građani Šapca?

Kvalitet vazduha u Šapcu je tokom protekle tri godine osetno pogoršan, a naročito prošle - 2020. godine, pokazuju podaci koje je gradski Zavod za javno zdravlje Šabac dostavio na upit BBC-ja. Jedan od najvećih problema je čađ - mešavina pepela, gara, prašine i drugih čestica koje se oslobađaju u procesu sagorevanja. U poslednje tri godine, koncentracija čađi u vazduhu se приметно povećala, a 2020. godine je bila prekoračena u 180 dana, što je skoro polovina kalendarske godine. Ove godine, koncentracija čađi u vazduhu u januaru je bila prekoračena „u proseku oko 15 dana u mesecu”, kažu iz Zavoda. U poslednje tri godine, od kada su građani počeli da se samoorganizuju zbog zagađenja, povećala se i količina PM2.5 i PM10 čestica u gradskom vazduhu. Dok za ove čestice u 2018. nisu bila zabeležena dnevna prekoračenja, u 2019. su PM10 čestice prekoračene tokom sedam dana, u 2020. godini čak 29 dana, a od početka 2021. u osam dana.

Izvor: bbc.com